

A nyilvános könyvtárak jegyzékének 2003. évi állapotáról

Bevezetés

A 2002 novemberében megjelent összefoglalás¹ óta eltelt időben a NKÖM Könyvtári Osztálya és a Könyvtári Intézet a korábbi évek gyakorlatának megfelelően ismét két nyilvános könyvtári jegyzéket jelentetett meg a Kulturális Közöny hasábjain². A 2003-ban megjelentetett két jegyzékre a települési könyvtárak közül összesen 43 községi, 2 nagyközségi és egy városi könyvtár jelentkezett újonnan, 39 községi, 4 nagyközségi és 2 városi könyvtár pedig elutasítás után próbálkozott újra; mellettük benyújtotta még anyagait 5 szakkönyvtár, egy egyházi, egy főiskolai és egy egyetemi könyvtár. A Könyvtári Intézet és a külső szakértő javaslata után megszületett minisztériumi döntés szerint az áprilisi jegyzékre jelentkezett könyvtárak közül 35, a novemberire jelentkezők közül pedig 43 könyvtár nyerte el végül a nyilvános jogot. Mindkét jegyzék megjelentetésekor sor került nyilvános könyvtárak törlésére is, összesen 18 esetben, így a 2002-es állapothoz képest (2011 nyilvános könyvtár) a 2003. év végén a nyilvános könyvtárak jegyzékén összesen 2071 könyvtár adatai találhatók.

A tavalyi állapothoz képest sikerült pozitív változást elérnünk a jegyzéken szerepeltetendő városi könyvtárak körében: Herend városa végre elkészítette és beküldte a könyvtár alapító okiratát, Füzesgyarmat és Tököl önkormányzata pedig módosította okiratainak azt a részét, amelyek miatt korábban a minisztérium elutasította jelentkezésüket. Sajnos, még mindig tisztázatlan a helyzet a Borsod-Abaúj-Zemplén megyei Putnok nyilvános könyvtári ellátása körül³. Egyetlen kivételtől eltekintve sikerült azt is elérnünk, hogy az 1999 és 2001 között várossá nyilvánított nagyközségek beküldjék a településszerkezeti változás miatt módosított alapító okiratukat. A kivétel egy Bács-Kiskun megyei város, amelynek jegyzője úgy tartja, nincs szükség módosításra, a megváltozott körülmények bizonyítására elegendő a köztársasági elnök által kiadott, várossá nyilvánításról szóló rendeletet használni⁴. 2003 júliusában négy újabb nagyközség nyerte el a városi rangot. A köztársasági elnöki rendelet megjelenése után e-mailben vettük fel a kapcsolatot a települések könyvtárainak vezetőivel, akik ígéretet tettek arra, hogy elérik az önkormányzatnál alapidokumentumaik módosítását. A legutóbbi jegyzék zárásáig a négyből Hajdú-Bihar és Bács-Kiskun megye új városainak, Kabának és Albertirsának az iratai be is érkeztek. Kisebbségi mértékben, de módosult a jegyzéken szereplő nagyközségi könyvtárak száma is a tavalyihoz képest⁵: az eddig nem jelentkezettek és az elutasítottak közül kettő-kettő most sikerrel próbálkozott. Az *1. táblázat* adataiból világosan látszik, hogy milyen mértékben emelkedett a nyilvános községi könyvtárak száma az elmúlt évben, a jegyzékről hiányzókat tekintve azonban ez még mindig nem módosítja jelentősen a korábban kialakult arányokat⁶.

**A nyilvános könyvtárak jegyzékén szereplő könyvtárak
alaptevékenysége**

Alaptevékenység	2002	2003. április	2003. október	törlés	2002–2003 összesen
Megyei könyvtári feladatok ellátása	19	–	–	–	19
Városi könyvtári feladatok ellátása	219	3	2	–	224
Városi és országos szakkönyvtári feladatok ellátása	1	–	–	–	1
Városi és iskolai könyvtári feladatok ellátása	42	–	–	–11	31
Községi könyvtári feladatok ellátása	1132 (130)*	19	19 (1)	–1	1169 (131)
Községi és iskolai könyvtári feladatok ellátása	455 (34)**	9 (1)	18 (2)	–	482 (37)
Nemzeti könyvtári feladatok ellátása	1	–	–	–	1
Nemzeti gyűjtőkörű és egyetemi könyvtári feladatok ellátása	1	–	–	–	1
Digitális könyvtári feladatok nyilvános könyvtári ellátása	1	–	–	–	1
Országos szakkönyvtári feladatok ellátása	9	–	–	–	9
Szakkönyvtári feladatok ellátása	28	2	3	–1	32
Egyetemi könyvtári feladatok ellátása	30	–	–	–	30
Főiskolai könyvtári feladatok ellátása	35	–	1	–4	32
Egyházi könyvtári feladatok nyilvános könyvtári ellátása	14	2	–	–	16
Egyházi és iskolai könyvtári feladatok nyilvános könyvtári ellátása	2	–	–	–	2
Iskolai könyvtári feladatok nyilvános könyvtári ellátása	1	–	–	–	1
Munkahelyi könyvtári feladatok nyilvános könyvtári ellátása	16	–	–	–1	15
Munkahelyi és városi könyvtári feladatok nyilvános könyvtári ellátása	5	–	–	–	5
Összesen	2011	35	43	–18	2071

* Zárójelben a községi könyvtári feladatokat ellátó *nagyközségi* könyvtárak száma.

** Zárójelben a községi és iskolai könyvtári feladatokat ellátó *nagyközségi* könyvtárak száma.

Elutasítás a jegyzékről

Mivel a NKÖM Könyvtári Osztályának és a Könyvtári Intézetnek egyaránt az a célja, hogy minél kevesebb könyvtár jelentkezését kelljen elutasítani, az utóbbi jegyzékek összeállításának idején változtattunk munkamódszerünkön. A beküldött iratokat a beérkezés után azonnal áttekintjük, és abban az esetben, ha egyértelmű elutasításra okot adó iratrészt – pl. nem önálló gazdálkodás, helytelen név-

használat, az alaptevékenység pontatlan megjelölése – találunk, telefonon vagy e-mailben felvesszük a kapcsolatot a beküldő önkormányzat jegyzőjével. Így lehetőség adódik arra, hogy az értesített képviselő-testület még a jegyzék lezárása előtt határozatot hozzon a beküldött iratok módosításáról⁷.

2. táblázat

Elutasított települési könyvtárak

1. jegyzék	2. jegyzék	3. jegyzék	4. jegyzék	5. jegyzék	6. jegyzék	7. jegyzék	összes
80	45	20	8	18	11	13	195/156

Az áprilisi jegyzékről elutasítottak mind községi könyvtárak voltak: nyolc először jelentkező és három olyan, amelyeket a minisztérium már korábban is elutasított. Az októberi jegyzékre nem kerülhetett fel hét újonnan jelentkező és három újra próbálkozó községi, két újra próbálkozó nagyközségi könyvtár, valamint egy először jelentkező egyházi gyűjtemény.

Elgondolkodtató, hogy a törvény hatályba lépése után több mint öt évvel, hét nyilvános könyvtári jegyzék megjelenése, a jelentkezés részleteit körüljáró számos szakmai összejövétel és a problémákat feltáró tanulmány után még mindig akad önkormányzat, amely a könyvtárossal kitölteti a jegyzék vezetéséről szóló rendelet mellékletében közölt Nyilatkozatot, és aláírás, pecsétek, hitelesítés, valamint a jegyzékre kerülést kérvényező kísérőlevél nélkül postáztatja azt a Könyvtári Intézetbe. Az ilyen esetekben már nem érezzük magunkra nézve kötelezőnek a közvetlen és azonnali kapcsolatfelvételt, marad tehát a korábbi gyakorlat: az aktuális jegyzék megjelenése után a minisztérium Könyvtári Osztálya hivatalos elutasító levélben értesíti a fenntartó önkormányzatot, hivatkozva a jelentkezés feltételeire és gyakorlatára vonatkozó jogszabályokra, részletezve az elutasítás okát és az újabb jelentkezés lehetőségeit.

Törlés a jegyzékről

Amint azt fentebb már jeleztük, mindkét 2003-ban megjelent jegyzék élt a jegyzékről való törlés lehetőségével. A jegyzék vezetéséről szóló 64/1999. kormányrendelet 4. § (4) és (5) bekezdése szerint a nyilvános könyvtár alapkövetelményei teljesítésének ellenőrzése a statisztikai és a szakfelügyeleti jelentések alapján történik, és az alapkövetelményeket nem teljesítő könyvtár törölhető a jegyzékről. A 2003-ban törölt 18 könyvtár közül 11 Hajdú-Bihar megyei, egy településen működő intézmény évek óta nem tett eleget az 1997. évi CXL. törvény 54. § (1) bek. f) pontjának, vagyis nem szolgáltatott statisztikai adatokat. Sajnos, ezeknél a könyvtáraknál – bár egyelőre működésüket szakfelügyelet nem ellenőrizte – a megyei könyvtári módszertani osztály tájékoztatása alapján feltételezhető volt, hogy a nyilvános könyvtárak további alapkövetelményeinek és -feladatainak sem tudnak eleget tenni, mivel óvodai és általános, illetve középiskolai könyvtárként jegyzékre kerülésük, vagyis 2001. áprilisa óta sem voltak képesek ellátni városi könyvtári feladatokat. A városban egyébként működik önálló, feladatait jól ellátó városi könyvtár,

szomorúan vesszük tehát tudomásul, hogy a mára már törölt könyvtárakat a jegyzékre bejelentő önkormányzati (jegyzői) szándék talán csak a nyilvános könyvtári státusból adódó előnyöket szerette volna kihasználni, és fenntartóként nem fordított figyelmet a kötelezettségekre.

Négy főiskolai és egy egyetemi kari könyvtár a felsőoktatási intézmények integrációja során veszítette el önállóságát és került le a jegyzékről, esetükben az illetékes főiskola, illetve egyetem központi könyvtára átvállalta a nyilvános könyvtári feladatokat. A jegyzék vezetéséről szóló rendelet 5. §-a a törvény 54. §-a (3) bekezdésének hatálya alá nem tartozó könyvtárak fenntartói számára lehetővé teszi a jegyzékről való törlés kérvényezését, egy községi könyvtári feladatokat is ellátó egyesületi és egy munkahelyi nyilvános könyvtárként működő alapítványi gyűjtemény törlésére ezért került sor. A község esetében a későbbiekben más könyvtártól való szolgáltatás-megrendelés segítségével látják el a nyilvános könyvtári feladatokat, az alapítvány és így könyvtára viszont felszámolás alatt áll. A könyvtári szakfelügyeletről szóló 14/2001. NKÖM rendelet 10. § (5) bekezdése szintén lehetőséget biztosít a törlés elindítására. A 2002-ben lezajlott szakfelügyeleti vizsgálatok és utóvizsgálatok nem kezdeményeztek törlést a jegyzékről, 2003-ban viszont több megye vezető szakfelügyelője javasolta néhány kistéleplési könyvtár esetében a jegyzékről való törlés elindítását a nyilvános könyvtári alapfeladatok ellátásának hiánya miatt.

A nyilvános könyvtárak adatbázisának új keresőfelülete

A Könyvtári Intézet a nyilvános könyvtárak adatbázisa webes keresőfelületének kialakítására 2002-ben sikeres pályázatot nyújtott be a Nemzeti Kulturális Alap miniszteri keretéhez. A megpályázott pénzüsszeg elnyerése után megindult a közös munka az Országos Széchényi Könyvtár és a Könyvtári Intézet informatikusai segítségével annak érdekében, hogy kényelmesebb és gyorsabb, több szempontú keresést lehetővé tevő honlapfelület használatát biztosíthassuk, és az eddiginél is gyorsabb ütemben közölhessük a nyilvános könyvtárak jegyzékében történő változásokat.

2003. február közepétől a korábbi URL (www.ki.oszk.hu/nyilvanos) megtartásával működésbe lépett az ACCESS-adatbázis SQL-adatbázissá konvertált változatának JAVA típusú keresőfelülete. A korábbi felülethez képest bővült az egyes nyilvános könyvtárakról közölt adatok köre: a könyvtár neve és székhelye, fenntartója és vezetője neve mellett most már megjelenik a könyvtár megyei hovatartozása, törvényben meghatározott típusának megnevezése, jegyzékbe való felvételének és szakfelügyeleti vizsgálatának dátuma, telefonszámai mellett faxszáma és e-mail címe is. A keresőfelületen közvetlen eléréssel betűrendes listában lehet böngészni a könyvtárak hivatalos nevei, a települések, a könyvtárak vezetői, a könyvtárak fenntartói között. A hivatalos nevek esetében – a keresett név kezdőbetűjének figyelembe vételével – a kiválasztott tételre kattintva azonnal megjelenik az adott nyilvános könyvtár valamennyi adata; a települések, a könyvtárak vezetői, a könyvtárak fenntartói esetében a kiválasztott névre kattintva a kifejezés beemelhető a keresőfelületre, ahol a 'Keresés' gombra kattintva jutunk az előbbi

eredményre. A könyvtártípus, a megye, a felvétel dátuma és a szakfelügyeleti vizsgálat dátuma szerinti kereséskor legördülő listából választhatunk. A keresőfelületen lehetőség van egyszerre több szempont szerint keresni, ezzel a találatok száma a keresés céljának megfelelően szűkíthető.

Keresés **Résztalálatok**

Hivatalos név:

Könyvtártípus: 1643 találat

Megye: 230 találat

Irányítószám:

Település:

pontosan egyenlő

Cím:

Fenntartó:

A könyvtár vezetője:

Felvétel dátuma: 1229 találat

Szakfelügyeleti vizsgálat dátuma: 307 találat

Találatok

Találatok száma: 17

Oldalankénti találatok száma:

A kereséskor a felület jobb oldalán a 'Résztalálatok' felirat alatt látható külön-külön az egyes keresési szempontok szerinti találatsszám, az alsó részben pedig a 'Találatok száma' feliratnál a többszempontú keresés végső találatsszáma⁸. A találatokról a 'Megjelenítés' gomb megnyomásával kaphatunk listát. 10 találat fölött az 'Oldalankénti találatok száma' gomb segítségével kiválasztható, hogy laponként hány találat jelenjen meg, ebben az esetben a találati halmazban lehetőség van az oldalankénti lapozásra. A kapott listából a kiválasztott tételre kattintva azonnal megjelenik az adott nyilvános könyvtár valamennyi adata. A felület lehetőséget biztosít a keresés találatainak táblázatos formában történő megjelenítésére és más formátumban való elmentésére is, ezzel könyvtárak, szakmai szervezetek, könyvkiadók különböző szempontok szerint összeállított címlisták készítésére vonatkozó, gyakran felmerülő igényét próbáltuk kielégíteni. Az új keresőfelület az eddiginél is naprakészebbé teszi a nyilvános könyvtárak adatbázisát: a már nyilvános joggal bíró könyvtárak adataiban bekövetkezett változásokat a beküldés-beérkezés pillanatában képesek vagyunk megjeleníteni, az újonnan nyilvános jogot szerzett könyvtárak adatait pedig a miniszteri döntés után (a Kulturális Közlöny megjelenésének átfutási ideje alatt) azonnal közölhetjük – szem előtt tartva természetesen azt, hogy a nyilvánosság ténye, illetve a módosított adatok csak a közlöny megjelenése után válnak hivatalossá.

A könyvtári statisztika és a nyilvános könyvtárak

2003 nyarán is elvégeztük az előző évre vonatkozó könyvtári statisztikák adat-táblái bizonyos elemeinek összevetését a nyilvános könyvtárak adatbázisának rekordjaival és mezőivel. Sajnos, tavalyi negatív tapasztalataink⁹ az adatszolgáltatás pontosságát illetően az idén is megismétlődtek. Továbbra is akadnak nyilvános könyvtárak, amelyek a törvényben előírtak ellenére sem tesznek eleget statisztikai adatszolgáltatási kötelezettségüknek. Számos könyvtár használ a statisztikai adatlapon a nyilvános könyvtári jegyzékben rögzítetthez képest eltérő nevet¹⁰; valószínűleg még mindig egyszerűen kényelmi szempontból, vagyis hogy az adatrögzítő könnyebben boldoguljon az intézmény azonosításával, beillesztik az elnevezés elejére vagy végére a településnevet akkor is, ha az a hivatalosan bejelentett névformában nem szerepel; gyakran eltérnek a bejelentett és a statisztikában közölt székhelyek utcanevéi és házszámai¹¹. A közeljövőben a név- és címproblémára a minisztérium Könyvtári Osztálya segítségével feltétlenül szeretnénk megoldást találni: ha másképpen nem megy, akár azon az áron, hogy elindítjuk a nyilvános könyvtári jegyzék hatalmas munkával járó teljes revízióját, ez azonban azzal jár majd, hogy az okirat-módosítást igénylő adatváltozásokat nem jelentő fenntartók könyvtárait írásbeli „figyelmeztetés” után töröljük a jegyzékből.

Összevetésünk alapján elmondható, hogy nagyon sok városi és több megyei könyvtár élére neveztek ki pályázat nyomán új szakembert. Amennyiben értesültünk róla, a változásokat természetesen azonnal átveztük¹². Korábban néhány esetben azt tapasztaltuk, hogy a statisztikai adatlap kitöltésekor a többcéllű intézmények vezetői közül az egész intézményt vezető igazgatót, nem pedig a könyvtárvezetői feladatokat valóban ellátó személyt jelölték meg, függetlenül attól, hogy az adatlap kérdése határozottan a könyvtár vezetőjére vonatkozik, és annak ellenére, hogy a nyilvános könyvtárak jegyzéke szempontjából ez szakmai és nem gazdasági–igazgatási kérdés. Mivel ennek követése és ellenőrzése egyre nehezebbé vált – hiszen az összevetéskor mégsem hívhattunk fel telefonon minden egyes többfunkciós intézményt¹³ – kénytelenek voltunk a „papírhoz” ragaszkodni. Az idei évtől kezdve ilyen esetekben tehát mindenképpen módosításra kerül az adatbázisban és a kereshető webfelületen a könyvtár vezetőjének a neve, ha különbözik az egy évvel korábban megjelölttől, a változás pedig nyomtatásban is megjelenik a Kulturális Közlönyben.

Örömmel vettük tudomásul a könyvtárak újabb és újabb technikai–számítástechnikai felszereléssel való gyarapodását. Az összevetés során újonnan rögzített faxszámok és e-mail címek hatalmas mennyisége azt mutatja, hogy egyre több nyilvános könyvtár vehet részt a törvényben előírt dokumentum- és információcserében a telefon mellett fax segítségével is, az információs társadalom szükségleteinek kielégítése érdekében pedig a számítógépes hálózatokhoz való csatlakozás és elérhetőség is egyre több helyen válik megoldottá.

A 2002. és 2003. évi szakfelületei jelentések és a nyilvános könyvtári jegyzék összevetésének tapasztalatai

A nyilvános könyvtári ellátásról szóló 1997. évi CXL. törvény alapján a követő jogszabályok között a nemzeti kulturális örökség minisztere rendeletet alkotott a

könyvtári szakfelügyeletről¹⁴. A rendelet 2001. júliusi hatályba lépése után a NKÖM Könyvtári Osztálya kialakította a szakfelügyelet tartalmi, személyi hátterét és a 2002–2003. évre a szakfelügyeleti vizsgálatok célját a következőkben jelölte meg: hogyan teljesül a nyilvánosság törvényben rögzített feltételrendszere¹⁵ a megyénként vizsgálatra kiválasztott kistéleplések könyvtáraiban¹⁶. A 2002–2003-ban lezajlott több mint 900 szakfelügyeleti vizsgálatra vonatkozó kitöltött kérdőív és a szöveges szakfelügyelői, vezető szakfelügyelői jelentés a NKÖM Könyvtári Osztályára került. Elektronikus formában szinte valamennyi elkészült kérdőív és jelentés eljutott a Könyvtári Intézet Szervezési és Elemző Osztályára is¹⁷, ahol a nyilvános könyvtárak adatbázisában rögzítettük – és így a webes felületen azonnal visszakereshetővé vált – a lezajlott vizsgálatok naptári időpontját. Mivel a vizsgálatok kérdőíves részének első egysége olyan alapinformációkat tartalmaz (a könyvtár adatai – név, cím, vezető, illetve könyvtáros neve, fenntartó – az alapító okiratban szereplő, hivatalos adatokkal megegyezően), amelyek a nyilvános könyvtárak adatbázisának is alkotóelemei, elvégeztük a két adathalmaz összevetését, és a következő eredményekre jutottunk:

3. táblázat

Megye	Összes		Rendben		Nem szerepel		Elutasítva		Problémás	
	2002	2003	2002	2003	2002	2003	2002	2003	2002	2003
Bács-Kiskun	25	20	6	6	9	8	9	2	1	4
Baranya	25	29	5	7	11	0	0	2	9	20
Békés	25	33	7	10	1	10	2	1	15	12
Borsod-Abaúj-Zemplén	25	28	9	10	5	2	3	3	8	13
Csongrád	20	33	6	20	1	0	4	1	9	12
Fejér	21	27	4	11	7	0	5	0	5	16
Győr-Moson-Sopron	24	30	10	10	7	6	0	1	7	13
Hajdú-Bihar	25	31	12	16	1	1	2	1	10	13
Heves	25	25	13	11	2	1	5	0	5	13
Jász-Nagykun-Szolnok	25	15	10	7	5	0	5	0	5	8
Komárom-Esztergom	20	22	6	9	2	5	1	4	11	4
Nógrád	20	28	9	9	1	3	1	1	9	15
Pest	19	30	10	16	1	3	2	0	6	11
Somogy	20	30	4	16	5	0	1	1	10	13
Szabolcs-Szatmár-Bereg	22	15	7	7	5	0	1	2	9	6
Tolna	19	26	10	16	0	0	2	0	7	10
Vas	22	30	2	4	11	23	1	2	8	1
Veszprém	22	30	6	13	7	10	3	0	6	7
Zala	22	29	10	13	1	0	0	0	11	16
Összesen	426 = 100%	511 = 100%	146 = 34,3%	211 = 41,3%	82 = 19,3%	72 = 14,1%	47 = 11%	21 = 4,1%	151 = 35,4%	207 = 40,5%
Mindösszesen	937 = 100%		357 = 38,1%		154 = 16,4%		68 = 7,3%		358 = 38,2%	

összes = az adott megyében 2002–2003-ban lezajlott szakfelügyeleti vizsgálatok száma

rendben = a kérdőíven szereplő és a nyilvános könyvtárak jegyzékéhez bejelentett valamennyi adat egyezik

nem szerepel = a könyvtár nem szerepel a nyilvános könyvtárak jegyzékén

elutasítva = a könyvtár nyilvános könyvtári jegyzékre való jelentkezését a minisztérium (egyszer vagy többször) elutasította

problémás = a kérdőíven szereplő és a nyilvános könyvtárak jegyzékéhez bejelentett adat/adatok eltérések

A két év alatt végrehajtott 937 szakfelügyeleti vizsgálat 16,4 százaléka olyan könyvtárban zajlott, amely nem szerepel a jegyzéken, ezek esetében nem volt alkalmunk az összevetésre. A 2002–2003. évben folyó szakfelügyeleti vizsgálatok ideje alatt a Könyvtári Intézet három újabb jegyzék anyagát készítette elő és jelentette meg a minisztériumi jóváhagyás után: a Kulturális Közlönyben 2002. november 11-én, 2003. április 3-án és 2003. november 4-én megjelent jegyzékeken¹⁸ összesen 141 új könyvtár nyerte el a nyilvános jogot, közülük 28 könyvtárban még a jog elnyerése előtt zajlott le a vizsgálat. E 28 könyvtár esetében tehát a szakfelügyeleti jelentésben a megfelelő kérdésnél az szerepel, hogy a könyvtár nincs rajta a jegyzéken, de adatai összevethetők voltak az adatbázishoz időközben beküldött iratai alapján rögzített adatokkal. Néhány könyvtár esetében tapasztaltunk ugyan eltéréseket – leggyakrabban a könyvtár elnevezésében –, de ezt annak tudjuk be, hogy a Könyvtári Intézettel folytatott telefonos konzultációk mellett a szakfelügyeleti vizsgálat javaslatait is figyelembe vették az alapidokumentumok megfogalmazásakor vagy módosításakor a sikeres jelentkezés érdekében. A beküldött iratanyagot nyilvánvalóan a szakfelügyeleti vizsgálat során kapott segítséget is felhasználva készítették el, ezt bizonyítja többek között a vizsgálat és a fenntartó által elkészített iratok dátumainak egymásutánisága. E könyvtáraknak a nyilvános könyvtárak jegyzékére kerülését mindenképpen a lezajlott szakfelügyelet eredményének (is) tartjuk. Egyetlen kivételként kénytelenek vagyunk megemlíteni azt a települési könyvtárat, amelyről a szakfelügyelő 2002 augusztusában írott jelentésében megállapítja, hogy az nem szerepel a jegyzéken – holott a könyvtár már 2002 márciusában¹⁹ nyilvánossá vált. Mivel a Közlönyben való megjelentetés mellett a Könyvtári Intézet honlapján kereshető felületen, a Nemzeti Kulturális Örökség Minisztériumának honlapján pedig excel-formátumban (www.nkom.hu/infoteka/tart/konyv) hozzáférhető az aktuális nyilvános könyvtári jegyzék, emellett a Könyvtári Intézetben a jegyzék összeállításának felelőse érdeklődésre telefonon és e-mail-ben is nyújt felvilágosítást, nem értjük, hogyan kerülhetett el a könyvtár nyilvánossága a szakfelügyelő, a fenntartó önkormányzat és a könyvtáros figyelmét.

Az elvégzett vizsgálatok 7,3 százaléka (2002-ben magasabb, 11 százalékos arányban, 2003-ban már csak a teljes vizsgálatok 4,1 százalékában) olyan könyvtárakban zajlott, amelyek már megpróbálták jelentkezni a nyilvános könyvtárak jegyzékére, de egyszeri vagy többszöri próbálkozásukat a minisztérium elutasította. A 68 könyvtárból nyolc a vizsgálat óta – valószínűleg annak hatására és segítségével – módosította az elutasításra okot adó iratait, és az újabb jegyzékekhez elfogadható iratanyagot nyújtott be, de volt közöttük, sajnos, egy olyan is, amelynek irata az első áttekintés és a telefonos konzultáció után ismét problémásnak tűnt²⁰. Az összevetés során ebben a csoportban talákoztunk két olyan szakfelügyelői jelentéssel, amelyek szerint a módosított iratok elkészültek, ám a problémát itt az jelenti, hogy ezek az iratok nem érkeztek meg sem a minisztérium Könyvtári Osztályára, sem a Könyvtári Intézetbe. Ilyen esetekben a későbbiek folyamán igyekszünk – akár közvetlenül az önkormányzatot megkeresve, akár a megyei módszertanos kollégák segítségével kérve – a kapcsolatot felvenni és az iratok újbóli beküldését kérni.

1998 januárja, a nyilvános könyvtári ellátásról szóló törvény életbe lépése és az első jegyzékre történő jelentkezés hulláma óta eltelt időszakban különböző szakmai és módszertani fórumokon, továbbképzéseken gyakran kerültek szóba

azok a hiányosságok és tipikus alapítóokirat-hibák, amelyek elutasítást vonnak maguk után. Bízunk abban, hogy – mivel a szakfelügyelők többsége a vizsgálat során konzultál a település polgármesterével vagy jegyzőjével is – a szakfelügyeleti vizsgálatok alkalmat adnak majd az elutasítás okának kiküszöbölésére. Az előző táblázat 68 sikertelenül próbálkozó könyvtárának elutasítási okai a következők szerint tipizálhatók:

4. táblázat

Elutasítás oka	Elutasítások száma	
	2002	2003
Polgármesteri hivatal alapító okiratát küldték be	2	0
Általános iskola alapító okiratát küldték be	7	7
Művelődési ház/faluház alapító okiratát küldték be	5	0
Oktatási és közművelődési intézmény alapító okiratát küldték be	7	2
Az általános művelődési központ beküldött alapító okirata nem felel meg a jogszabályban előírtaknak	13	4
A könyvtár szakfeladaton működik	5	2
A beküldött alapító okirat hiányos	4	1
Nem küldött be alapító okiratot	4	5

A szakfelügyelet során vizsgált elutasított könyvtárak mintegy egynegyede általános művelődési központ keretein belül működő könyvtárat szeretne nyilvánossá tenni. Amint arra a korábbiakban már felhívtuk a figyelmet²¹, a közoktatásról szóló 1993. évi LXXIX. törvény 33. §-a alapján létrehozható ÁMK-k könyvtárai csak akkor vehetők fel a jegyzékre, ha a beküldött és hiteles alapító okirat intézményegységként nevezi meg a könyvtárat az iskola, a művelődési ház és más egységek mellett, valamint az alaptevékenységet az intézményegységek bontásában részletezi, és a könyvtár tevékenységénél a települési feladatok mellett az iskolai könyvtári feladatokra is kitér. Arra is utaltunk már²², hogy korábban a megyei módszertani munkán belül a segítségnyújtás szándékával készültek a megye kisebb, a jegyzékre jelentkezni kívánó települési könyvtárai és fenntartóik számára alapítóokirat-minták. Ezek közül egyik-másik a felvett adatok szempontjából ugyan nem mond ellent az 1992. évi Államháztartási törvény alapító okiratok tartalmáról szóló 88. § (3) bekezdésének, de bizonyos pontokban annyira leegyszerűsített és általános megfogalmazású (jogállás, gazdálkodási jogkör, a vezető kinevezési rendje stb.), hogy nem ad lehetőséget a helyi sajátosságok kifejezésére. A nyilvános könyvtárak jegyzékéhez beküldött iratok és a fenti táblázat alapján megállapítható, hogy a szakfelügyelettel vizsgált könyvtárak több mint tizenöt százalékának elutasításában ez is szerepet játszott – függetlenül attól, hogy a megyei módszertani szolgálat segítségét a könyvtárak és a fenntartók nem nélkülözhetik a jelentkezés folyamata során. Mivel a nyilvános könyvtári ellátásról szóló törvény mellett a nyilvános könyvtárak jegyzékének vezetéséről szóló 64/1999. (IV. 28.) kormányrendelet is fenntartói feladatkörbe utalja a jegyzékre való jelentkezés lebonyolítását, azokat az eseteket teljes egészében a fenntartó felelősségi körébe tartozónak véljük, amikor nem könyvtár, hanem egyéb intézmény (polgár-

mesteri hivatal, oktatási vagy közművelődési intézmény) okiratait juttatják el a Könyvtári Intézetbe, esetleg egyáltalán nem küldenek be alapító okiratot: e csoportban a szakfelügyeleti vizsgálatok több mint felénél ez volt az elutasítás oka.

A vizsgálatok 38,1 százalékában, azaz 357 könyvtár esetében a nyilvános könyvtárak adatbázisához bejelentett adatok teljes egészében egyeznek a szakfelügyeleti kérdőívre felvett adatokkal. Szinte ugyanennyi, 358 vizsgált könyvtár esetében viszont a kérdőíven szereplő és a nyilvános könyvtárak jegyzékéhez bejelentett egy vagy több adat eltér egymástól. Négy szempontot vizsgáltuk meg és vetettünk össze: a könyvtár hivatalos nevét, címét, a könyvtárvezető/könyvtáros nevét, a fenntartó megnevezését. Ezek közül az első kettő alapját a fenntartó által készített és hitelesített alapító okirat jelenti, amelynek egy példánya alapdokumentumként megtalálható kell hogy legyen az adott könyvtárban²³, hiteles másolatának pedig a Könyvtári Intézetbe kellett eljutnia a nyilvános könyvtári jegyzékre való jelentkezéskor. Mindezek alapján feltételezzük, hogy ha e két adat esetében a szakfelügyeleti jelentés és a nyilvános könyvtárak adatbázisa között eltérést tapasztalunk²⁴, akkor a jelentkezés óta az alapító okiratokat módosították – ilyen esetekben azonban a 64/1999. (IV. 28.) kormányrendelet alapján elvárhatónak véljük a módosított okirat beküldését a Könyvtári Intézetbe. 2002-ben erre csak az esetek minimális számában került sor: összesen három példát találtunk, e három esetben viszont ismét hangsúlyozni szeretnénk, hogy a módosítás beküldését valószínűleg a szakfelügyeleti vizsgálat kezdeményezte. A 2003-ban rögzített vezető szakfelügyelői összefoglalók már jóval többször hívják fel a fenntartó figyelmét a változásokat tartalmazó módosított okiratok Könyvtári Intézetbe való beküldésére.

A könyvtárak hivatalos nevének vizsgálatokor nagy számban talákoztunk olyan esetekkel, amikor a nyilvános könyvtárak jegyzékére önálló könyvtárként bejelentett intézményt a szakfelügyeleti jelentés óvodával, általános vagy zeneiskolával, művelődési házzal, közösségi házzal, faluházzal összevontan, esetleg ÁMK részeként nevezi meg²⁵. Valószínűsítjük, hogy a jegyzékre való jelentkezés óta az önkormányzat intézmény-összevonást hajtott végre, de a változásról nem értesítette a Könyvtári Intézetet. Szeretnénk biztosak lenni abban is: az intézmény-összevonást az önkormányzatok minden esetben úgy vitték végbe, hogy az 1997. évi CXL. törvény 67. § (2) bekezdése és a 69. § d) pontja szerint az összevonás végrehajtását megelőzően kikérték a nemzeti kulturális örökség miniszterének szakmai véleményét. Szintén gyakran előforduló probléma a település nevének az elnevezés melletti használata. A nyilvános könyvtárak jegyzékén a településnevet azokban az esetekben szerepeltetjük a név szerves részeként, ha ezt az alapító okirat is így rögzítette. Ehhez képest 2002-ben a problémás esetek 14,5, 2003-ban pedig 22,7 százalékában a szakfelügyelő – valószínűleg kiegészítésként – akkor is szerepelteti a településnevet, ha erre az alapító okirat szerint nincs szükség. Tisztában vagyunk azzal, hogy egy-egy megyében a sok Községi Könyvtár elnevezésű intézmény egymástól való megkülönböztetése érdekében segíthet a településnév „odabiggyesztése” a név elé vagy mögé²⁶, ugyanakkor a szakfelügyeleti jelentés esetében ennek nem látjuk kényszerítő erejét, hiszen a kérdőíven a név után következő második pontban fel kell tüntetni a pontos címet is. Talákoztunk a 2002-es jelentések között két, a 2003-as jelentések között négy olyan esettel is, ahol a nyilvános könyvtári jegyzékre való bejelentkezésnél a könyvtár még nem viselte híres ember nevét²⁷, de a későbbiekben a névadás ünnepélyes

aktusára valószínűleg sor került, mert a szakfelügyeleti jelentésben már új nevén szerepel – megint csak anélkül, hogy a névváltozásról a fenntartó a Könyvtári Intézetet értesítette volna. A további névproblémák példáiról már csak felsorolásszerűen: ami a nyilvános könyvtárak jegyzékén képviselő-testület, az a szakfelügyeleti jelentésben önkormányzat; ami az egyikben általános iskola, az a másikban művészeti iskola; ami az egyikben művelődési ház, az a másikban művelődési központ; ami az egyikben községi nyilvános, az a másikban közművelődési; ami az egyikben iskolai és községi, az a másikban községi és iskolai; ami az egyikben községi könyvtár, az a másikban klubkönyvtár és még folytathatnánk a sort...

A második vizsgálati szempont a könyvtár címe volt, ez a benyújtott alapító okiratokban székhelyként szerepel. A 2002-es jelentések közül 16, a 2003-as jelentések közül viszont, sajnos, több tucat esetben teljes egészében különbözik egymástól a nyilvános könyvtári jegyzékhez bejelentett és a szakfelügyeleti jelentésben szereplő cím. Feltételezzük, hogy ezek megint olyan módosítások, amelyek nem jelentettek be²⁸. Nem tudtunk mit kezdeni – és bízunk benne, hogy egyszerű elírásról van szó az esetek túlnyomó többségében – azokkal a címekkel, amelyekben az utcanév megegyezik, a házszám azonban különbözik a jegyzéken és a jelentésben. Egyetlen olyan esettel találkoztunk, ahol a házszám egyezik, az utcanév változott, valószínűsítjük, hogy tényleg utcanév-módosításról van szó – várjuk a módosítás bejelentését.

A nyilvános könyvtárak jegyzékének vezetéséről szóló rendelet 3. § (1) bekezdése szerint a fenntartók az alapító okirat beküldése mellett a jegyzékbe való felvételhez kísérlévélben megküldik a Könyvtári Intézetnek a könyvtáros nevét is. Mivel ez az adat a jegyzéken a későbbiekben módosítható a fenntartó újabb bejelentése mellett bármely más forrásból is, amint azt már fentebb is jeleztük, az idei évtől kezdve az éves statisztikai jelentéssel is összehasonlítva és ellenőrizve átvezettük az újabb neveket a jegyzék alapját jelentő adatbázisba (2002-ben a vizsgálatok 24,5, 2003-ban pedig 21,7 százalékában tapasztaltunk eltérést a könyvtáros nevénel). Többször előfordul az is, hogy a jelentés nem közli a könyvtáros nevét, illetve egyértelműen a „nincs könyvtáros” kifejezést használja, ezekre az esetekre a szakfelügyeleti utóvizsgálatok nyilván visszatérnek, hiszen a könyvtáros nélkül „működő” könyvtár nem tesz cleget a nyilvánosság jogszabályban rögzített feltételeinek.

Az összevetés negyedik szempontja a fenntartó adata volt. Mivel az Államháztartási törvény szerint a fenntartó nevének közlése nem kötelező az alapító okiratban, a nyilvános könyvtárak jegyzékén gyakran csak az alapító vagy a felügyeleti szerv rögzítésére került sor, a szakfelügyeleti jelentések azonban több esetben segítettek abban, hogy a jegyzéken végre pontosíthassuk a fenntartó kilétét. A kérdőívnek e pontjánál is találkoztunk viszont eltérésekkel: nem csak olyan eset fordult elő többször, hogy – ahhoz képest, hogy a jegyzékhez benyújtott alapító okirat világosan jelzi, hogy több önkormányzat fog össze és intézményfenntartó társulásban tartja el és működteti a könyvtárat – csak egyetlen fenntartót rögzít a szakfelügyeleti jelentés²⁹, hanem olyan is, amikor a jegyzék és a jelentés egymástól teljesen eltérő fenntartót nevez meg (pl. az önkormányzat helyett

ÁMK-t, művelődési házat, iskolát). Többször találtunk eltérést a fenntartók esetében a településtípus meghatározásában is, gyakran előfordul, hogy a jegyzéken nagyközség szerepel, a jelentés viszont községet említ³⁰.

Összefoglalva tehát: az összevetés során kiderült igen nagyszámú eltérést tapasztalva szeretnénk a NKÖM Könyvtári Osztályával egyeztetve elérni (és természetesen ennek gyakorlati megvalósítását is kialakítani), hogy a szakfelügyelő a vizsgálat megkezdése, de legkésőbb a jelentés végleges változatának megfogalmazása előtt pontos képet kapjanak arról, a vizsgálandó könyvtár milyen iratok benyújtásával került a nyilvános könyvtárak jegyzékére, illetve hogy a jegyzékre kerülés óta milyen módosításokat juttatott el a Könyvtári Intézetbe. Elképzelhetőnek tartjuk továbbá, hogy az intézet által szervezett szakfelügyelői tanfolyamokat olyan, többször megismételt továbbképzések kövessék, amelyek során – akár a szakfelügyeleti kérdőív egyes kérdéseinek sorrendjében haladva – a vizsgálatkor feltett kérdések és kapott válaszok rögzítésének módszereivel kapcsolatban közös és egységes álláspontot alakíthatunk ki. Az első lépést ezen az úton már meg is tettük: 2003 novemberében a NKÖM Könyvtári Osztálya és a Könyvtári Intézet az Országos Széchényi Könyvtárban szakfelügyeleti szakmai napot szervezett³¹. Az ott elhangzott előadások és hozzászólások alapján leszűrhető tanulságok közül az egyik legfontosabb az volt, hogy a könyvtárak a nyilvános könyvtári jegyzékre kerülés folyamatában a nyilvánosság törvényben rögzített jogának elnyerésével párhuzamosan a törvény idevonatkozó paragrafusaiiban alapkövetelményekként és alapfeladatokként megfogalmazott kötelezettségeket is vállalnak. Ezek teljesítését a szakfelügyelet hivatott felmérni és ellenőrizni, sőt a feltételek teljesülésének hiánya esetén a jegyzékről való törlést javasolni.

A közösen kialakított álláspontok figyelembe vétele után talán már nem akadunk olyan, az alábbiakban ismertetett példára, amelyre éppen e tanulmány megírása idején bukkantunk.

Az „állatorvosi ló” esete

A példában említeni kívánt községi könyvtár a nyilvános könyvtári jegyzékre való jelentkezéshez 1999. május 31-i dátummal, a polgármester kísérelvelevelével benyújtotta alapító okirata hiteles másolatát. Az okirat szerint az intézmény elnevezése: Községi Művelődési Ház és Könyvtár. A Könyvtári Intézet, a külső szakértők és a NKÖM Könyvtári Osztálya a benyújtott iratokat megfelelőnek ítélte, így a könyvtár 2000. június 16-án felkerült a jegyzékre. Ugyanezen év augusztus 31-én a községi önkormányzat úgy döntött, hogy a többfunkciós intézmény felveszi egy híres magyar prózaíró nevét, és annak rendje-módja szerint erről képviselő-testületi határozatot is hozott. Arra azonban már nem terjedt ki a figyelme – bár a nyilvános könyvtári ellátásról szóló jogszabályok kötelezik erre –, hogy a változást a Könyvtári Intézetnek is bejelentse. Az intézethez beküldött statisztikai jelentésekben 2001-ben és 2002-ben az intézményt már az új nevén jelentették, de sem a statisztikai jelentést kitöltő könyvtár vezetőjének, sem az azokat összegző-ellenőrző megyei könyvtári kollégának nem tűnt fel az eltérés, pedig a statisztikai űrlap útmutatója minden évben felhívja a figyelmet arra, hogy az adat-

szolgáltató intézmény saját adatait köteles az alapító okirattal, illetve a nyilvános könyvtári tevékenység folytatására jogosító okirattal megegyezően használni. A Könyvtári Intézetben az utóbbi két évben ugyan megtörtént a nyilvános könyvtárak adatait tartalmazó adatbázis és a statisztikai jelentések vonatkozó részeinek összevetése, arra azonban nem volt lehetőségünk, hogy minden eltérés felfedezésre megkeressük az adott intézményt. Ugyancsak az új név használatával igényelte a fent említett könyvtár, és jelentős összegeket elnyerve meg is kapta évről-évre a könyvtári érdekeltségnövelő támogatást. A „szerencséjét” az jelentette, hogy a községben ez az egyetlen, nyilvános könyvtári feladatokat ellátó intézmény, nem kellett tehát kizárni a juttatásra jogosultak sorából amiatt, hogy az intézmény beazonosíthatatlan. 2002 decemberében szakfelügyeleti vizsgálat zajlott az intézményben, az új név használatával töltötték ki a szakfelügyeleti űrlapot (ennek első pontja a könyvtár adatait szintén „az alapító okiratban szereplő, hivatalos adatokkal megegyezően” kéri), de sem a szakfelügyelő, sem a vezető szakfelügyelő nem utalt jelentésében arra, hogy a jegyzéken szereplő név nem egyezik a bemutatott iratokban megjelölt névvel. 2003 tavaszán a könyvtár indult a NKÖM által meghirdetett felzárkóztató pályázaton, és pályázati anyagához csatolta – bár ez nem volt a számára kötelező – a névváltoztatásról szóló határozat másolatát. Éppen azért, mert az adatváltozások bejelentési gyakorlatának hiányosságaival a NKÖM Könyvtári Osztálya is tisztában van, itt végre megtörtént (szetrenénk hangsúlyozni: éppen ezen a helyszínen nem volna kötelező!) az adatok összevetése. Ezután a Könyvtári Intézet megkapta faxon az iratot, erre hivatkozva telefonon hiteles másolatot kértünk (bár ez sem kötelező intézeti feladat...) a határozatról az önkormányzat jegyzőjétől. A beszélgetés során az is kiderült, hogy még jegyzőváltás sem volt azóta a községben, tehát ez sem lehet oka a „feledékenységnek”: a 2000-ben hozott határozat aláírója mutatkozott be 2003 szeptemberében is a telefonban. A hiteles határozat két napon belül megérkezett, így végre három év után megtörténhetett a nyilvános könyvtárak adatbázisában a névmódosítás. Távol álljon tőlünk az iratokkal való „kukacoskodás” és a „még a kákán is csomót keresés” gyakorlata, de annyit meg kell jegyeznünk, hogy a könyvtári jogszabályok betartása a nyilvános könyvtári rendszer valamennyi alkotóelemére – legyen az maga a könyvtár vagy éppen fenntartója – szigorúan és megkerülhetetlenül vonatkozik.

JEGYZETEK

- 1 Könyv, Könyvtár, Könyvtáros, 2002. november, 3–17. p.
- 2 Kulturális Közlöny, 2003. 7. 409–415. p. és 2003. 21. 900–923. p.
- 3 A 2004. évi első jegyzékhez végre Putnok város önkormányzata is beküldte a szükséges iratokat, a jegyzékre kerülésre vonatkozó döntés eredményét rövidesen közzé tesszük a Kulturális Közlöny hasábjain.
- 4 Ez az álláspont ugyan némileg ellentmond az Államháztartási törvény alapító okiratról szóló paragrafusainak, de többszöri telefonos konzultáció után mi mára feladtuk... Így tehát a település könyvtárának fenntartója és típusa a jegyzéken továbbra

is nagyközségi. Szerencsére a könyvtár elnevezésével nincs probléma, de csak azért, mert abban nem szerepel a településtípus meghatározása.

- 5 Vö.: 3K, 2002. november, 4–6. p.
- 6 Az eddig teljesen hiányzó 600-ból mindössze 28 először jelentkező (4,6%), a 149 eddig elutasítottból viszont 33 újra próbálkozó (22,1%) község könyvtára került fel a két jegyzékre. Vö.: uo.
- 7 A telefonbeszélgetések túlnyomó többsége (bár sajnos, vannak kivételek) bizonyítékot szolgáltat arra nézve, hogy még a jogász végzettségű jegyzők is szívesen veszik a konkrét célt szem előtt tartó, jó szándékú, ugyanakkor jogszabályokra hivatkozó tanácsokat.
195 = az összesen 7 jegyzék idején született valamennyi elutasítás darabszáma; 156 = 2003 decemberében elutasítás alatt álló jelentkezők száma. A különbség abból adódik, hogy a részadatok a többször – sajnos, esetleg háromszor-négyszer! – elutasított településeket minden elutasításkor számba veszik.
- 8 Pl. ha azokat a [’Megye’] Zala megyei [’Könyvtártípus’] községi könyvtárakat keressük, amelyek [’Felvétel dátuma’] 2000. 06. 16-án lettek nyilvánosak, és [’Szakfelüyeleti vizsgálat dátuma’] 2002-ben estek át a szakfelüyeleti vizsgálaton, akkor a községi könyvtárak esetében a részalátatok száma 1643, a Zala megyei nyilvános könyvtáraké 230, a 2000. 06. 16-án nyilvánossá lett könyvtáraké 1229, a 2002-ben a szakfelüyelet által vizsgáltaké 307, a feltett keresőkérdésnek megfelelő több szempontú keresés végeredménye pedig 17 találat.
- 9 Vö.: 3K, 2002. november, 13–14. p.
- 10 Sajnos, hiába reméltük azt is, hogy erre a problémára a szakfelüyeleti vizsgálatok megoldást jelentenek majd – tapasztalatainkat külön fejezetben lásd alább.
- 11 Örülünk neki, ha egy könyvtár új épületbe költözik, és címváltozását ennek megfelelően be is jelenti, ugyanakkor nehezen tartjuk elképzelhetőnek, hogy könyvtárak tulajcai „tértek át” tavaly óta az utca páros oldaláról a páratlanra, pedig a szolgáltatott adatok ezt jelzik.
- 12 Külön köszönettel tartozunk az e változásokat figyelemmel kísérő és a nyilvános könyvtári adatbázis kezelőjét is rendszeresen értesítő Gerő Gyulának, az utóbbi évtizedek könyvtártörténeti kronológiája fáradhatatlan szerkesztőjének.
- 13 Eleinte persze telefonszámlát nem kímélve és jó szándéktól vezérelve megpróbáltuk. A sokadik – számunkra érthetetlen – intézményvezetői „kikérem magamnak, az igazgató én vagyok” után azonban abba hagytuk.
- 14 A nemzeti kulturális örökség miniszterének 14/2001. (VII. 5.) NKÖM rendelete a könyvtári szakfelüyeletről = Magyar Közlöny, 2001. 76. 5627–5629.
- 15 A 14/2001. NKÖM rendelet 2. §. (1) e) pontja szerint: „ellenőrzi a nyilvános könyvtár alapkövetelményeinek és alapfeladatainak teljesítését”.
- 16 Egyéb szakmai indokok alapján a kistépülési könyvtárak mellett 2002-ben két, 2003-ban pedig öt városi könyvtárban is zajlott szakfelüyeleti vizsgálat.
- 17 Sajnos, néhány szakfelüyeleti jelentésből hiányzik a kérdőíves rész, egy megye első 10 vizsgálatának anyaga meglehetősen szokatlan módon, ún. ’tif’ formátumban került rögzítésre, néhány jelentés elektronikus formája olvashatatlan file-t jelzett vagy „vírustámadás” miatt meg sem érkezett. Ez nagyban megnehezítette az anyag vizsgálatát. A későbbiekre nézve javasoljuk a szakfelüyeleti jelentések formai követelményeinek szigorúbb előírását.

- 18 Kulturális Közlöny, 2002. 21. 1034–1166. p., 2003. 7. 409–415. p. és 2003. 21. 900–923. p.
- 19 Kulturális Közlöny, 2002. 5. 235. p. 90. sorsz.
- 20 Az iratokat beküldő jegyző nem fogadta el azt az érvényben lévő rendelettel alátámasztott érvelést, amely szerint az intézmény elnevezésében az intézménytípus megjelölését, azaz a 'könyvtár' kifejezést szerepeltetni kell.
- 21 3K, 2002. november, 15. p.
- 22 Uo.
- 23 Vö. Fehér Miklós: A települési könyvtár működése és működtetése. Bp., Könyvtári Intézet, 2001. 8–10. p.
- 24 ... és jóhiszeműen feltételezzük azt is, hogy a szakfelügyelők a kérdőív kérését betartva valóban a kézbe vett alapító okiratban szereplő hivatalos adatokkal megegyezően töltötték ki az első rész adatait, esetleg megjegyzéssel éltek az eltérések esetében.
- 25 Az utóbbi eset néhányszor fordítva is igaz: a jegyzékre ÁMK könyvtárát jelentették be, a szakfelügyeleti jelentés első pontja („a könyvtár neve”) viszont önálló települési könyvtárát említi.
- 26 Még ennyi magyarázatot sem találunk a fent említett esetek fordítottjára, vagyis amikor a benyújtott okirat és így a nyilvános könyvtári jegyzék is használja a névben a településnevet, a szakfelügyeleti jelentés viszont megfélekedzik róla.
- 27 Közülük a valahai Deák-birtokhoz tartozó Kehidakustány iskolai és községi könyvtára nyilván a Deák-év eseményeihez kapcsolódva vette fel a haza bölcsének nevét.
- 28 Azokat a többfunkciós intézményeket (pl. ÁMK, művelődési ház és könyvtár) már nem is számítottuk ide, ahol mi a könyvtár címét ismerjük, a jelentésbe viszont esetleg a másik intézményrész/részek címe kerülhetett. Akár a nevek, akár a címek esetében hiába tapasztaltuk ezeket a változásokat a statisztikai jelentésekkel való összevetések idején is, a rendeletek értelmében módosításra csak akkor van jogunk, ha erről hivatalos iratok érkeznek a fenntartótól.
- 29 Szerencsére itt is van pozitív példa: találkoztunk olyan jelentéssel, amely az általunk ismert alapító okirattal egyezően a hét (!) fenntartó által működtetett könyvtár minden egyes önkormányzatát nevesítette.
- 30 Folyamatosan figyeljük a Magyar Közlönyben a településtípusra vonatkozó hivatalos, a köztársasági elnök által aláírt rendeleteket és közleményeket, valamint a KSH „A Magyar Köztársaság helységnevkönyve” című kiadványának aktuális köteteit. A jelenségről lásd még: 3K, 2002. november, 8. p.
- 31 Részletesen lásd: Szakmai nap a szakfelügyeletről = Könyvtári Levelcző/lap, 2003. 12. 20–21. p.

Hangodi Ágnes